

Вих. № 1517 від 15 листопада 2021 року

Голові Національного банку України

Голові Верховного Суду

Голові адміністративної ради Фонду
гарантування вкладів фізичних осіб

Голові Незалежної асоціації банків
України

Банкам України

Асоціація правників України (далі – АПУ) є всеукраїнською громадською організацією, що об'єднує понад 6 000 правників з метою сприяння втіленню в життя принципу верховенства права в державному, суспільному та громадському житті, сприяння розбудові правової держави та розвитку юридичної професії. Асоціація висловлює свою повагу та вважає за необхідне звернути увагу на наступне.

Наразі викликає занепокоєння ситуація, яка склалась на ринку продажу банками своїх непрацюючих кредитів (NPL).

Незважаючи на політику Національного банку України щодо стимулювання зниження рівня NPL, частка непрацюючих кредитів все ще залишається високою. Так, за повідомленням Національного банку України, частка NPL на кінець першого півріччя 2021 року становила 37.2%, тобто кожен третій кредит став тягарем для банківського сектору.

Високий показник NPL спричинений, по-перше, попередньою невдалою політикою кредитування з низькими стандартами оцінки платоспроможності позичальників, а по-друге, відсутністю чіткого правового регулювання продажу NPL та, відповідно, і можливості ефективно очистити баланс банків.

Немає єдності щодо продажу банками своїх NPL і в судовій практиці.

Донедавна існувала позиція судів, яка суттєво звужувала коло покупців NPL виключно до фінансових установ та обмежувала форму угод – виключно шляхом укладення договорів факторингу.

При цьому, жодна норма чинного законодавства не передбачала, що продаж кредитної заборгованості повинен здійснюватися виключно за договором факторингу.

Така позиція судів стала реакцією судової системи на, зокрема, відсутність законодавчого регулювання колекторської діяльності, коли фізичні особи – боржники, чий кредитні зобов'язання були продані, потерпали від зловживань з боку недобросовісних колекторських компаній.

Однак в подальшому, з метою захисту прав фізичних осіб та врегулювання колекторської діяльності, законодавцем в березні 2021 року було внесено зміни до ст. 18 Закону «Про

ГЕНЕРАЛЬНІ ПАРТНЕРИ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ В 2021 РОЦІ

AVEXLEX

ARIO

ASTERS

AVELLUM

VB PARTNERS

КОРПОРАТІВНЕ
ВКРП

ГОРЮВ
ПУГІНСЬКА
АФАНАСЬЄВ
ПАРТНЕРИ

LCF

MORIS

Sokolovskiy
and Partners

ПАРТНЕРИ

АЛЕКСЕВ
БОРЧУКОВ
ПАРТНЕРИ

SLS GROUP

КУШНІР, ЯКІМ'ЮК ТА ПАРТНЕРИ
КОМ'ЮНІКАЦІОНА ВІСЬ

споживче кредитування» № 1734-VIII. Вказаною статтею було додатково унормовано, що кредити фізичних осіб можуть бути відступлені виключно на користь фінансових установ. Таким чином, ситуація з кредитними зобов'язаннями фізичних осіб законодавчо вирішена.

Майже одночасно з вказаними змінами до законодавства Верховним Судом було уточнено раніше викладені висновки щодо критеріїв розмежування договорів відступлення права вимоги за кредитним договором та факторингу, які є основними інструментами в очищенні балансу банку від NPL¹.

На сьогоднішній день, згідно з останніми висновками Верховного Суду, банки можуть продавати кредитну заборгованість як за договорами факторингу, так і за договорами відступлення права вимоги. При цьому, наявність дисконту сама по собі не свідчить про укладення договору факторингу.

Однак вказаний висновок був обмежений лише випадком, якщо банк-продавець перебуває на стадії ліквідації.

АПУ вітає зняття штучних обмежень на ринку NPL. Водночас, підхід щодо вільного продажу NPL виключно для банків, що перебувають на стадії ліквідації, створює дискримінаційні умови для учасників фінансового ринку.

Як неплатоспроможні, так і працюючі банки потребують ефективних механізмів продажу непрацюючих активів.

Штучне звуження кола осіб, які можуть придбати проблемну заборгованість, зменшує конкуренцію на ринку і, як наслідок, знижується вартість, яку отримує банк за відступлення проблемної заборгованості.

Складається ситуація, коли банки, надавши кредити, не отримують адекватну компенсацію, яка навіть може не покрити тіла наданого кредиту, вже не говорячи про відсутність зароблених коштів.

За таких умов страждає, в першу чергу, вітчизняний банківський сектор. Вказане створює загрозову ситуацію, за якої банки просто не можуть «оздоровитись», а безнадійні борги висять тягарем на балансах банків.

Крім того, масове визнання недійсними договорів відступлення права вимоги за NPL кредитами підриває цивільний оборот, створює правову невизначеність та стимулює боржників не виконувати свої кредитні зобов'язання.

З огляду на викладене вище, ми хочемо звернути увагу правової спільноти на необхідність забезпечення належного функціонування ринку продажу банками своїх NPL на основі міжнародних стандартів, в тому числі задля можливості залучення інвестицій у ринок NPL в Україні.

Віце-Президент АПУ

Андрій Романчук

¹ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.03.2021 у справі № 906/1174/18